

Vajda Endre¹

A radikális iszlám várható tendenciái Európában

Expected Trends of Radical Islam in Europe

A keresztény–muszlim együttélés konfliktusai évszázadok óta jelen vannak az emberiség történelmében. A jelenséggel járó fenyegetések különböző módon befolyásolták egy adott régió biztonságát, társadalmi stabilitását. A legnagyobb biztonsági kihívást az erőszakos cselekmények jelentették, amelyek hátterében a vallási motívumok mellett az iszlám világ egy-egy meghatározó eseménye húzódott. Ilyen volt az iszlám ébredés éve 1979-ben, az öbölháború (innen számítva az al-Káida, és ennek következményeként tekinthetünk 9/11-re), Irak megszállása, az arab tavasz, valamint 2014-ben az Iraki és Levantei Iszlám Állam megalakulása. Az Iszlám Állam időközben területileg visszaszorult, és veszített a korábban elért pozíciójából, de a 2015-ben tetőző migrációs válság következményei rámutattak, hogy a radikális iszlám új szintre lépett Európában. Nagyon nehéz olyan stratégiát definiálni, amely feloldaná a muszlimok és a keresztények között meglévő feszültségeket, ezért a védelmi szektor alanyainak kiemelt figyelmet kell fordítania a szélsőséges iszlám monitorozására.

Kulcsszavak: iszlám, radikalizmus, fenyegetés, terrorizmus, védelem, stratégia

The conflicts of cohabitation of Christian and Muslim have been present in the history of mankind for centuries. The threats connected to this phenomenon have influenced the security and social stability of the region in different ways. The biggest security challenge has been violence, motivated not only by religious motives, but one or two major event in the Islamic world. It was the year of Islamic Awakening in 1979, the Gulf War, (the al-Qaeda is active from this time, and 9/11 can be seen as its consequence), the occupation of Iraq, the Arabic Spring and the formation of Islamic State of Iraq and Levant in 2014. The Islamic State meanwhile has withdrawn territorially and has lost its earlier achieved position, but the aftermath of the migration crisis in 2015 showed,

¹ Hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminálisztika Szak, e-mail: endre.vajda73@gmail.com

that the radical Islam has reached a new level in Europe. It is very difficult to define a strategy which can dissolve the tense between Christians and Muslims, the defence sector actors should therefore pay a special attention to monitoring Islamic extremism.

Keywords: *Islam, radicalism, threat, terrorism, protection, strategy*

1. Bevezetés

Európa országainak évszázadok óta számolnia kell a bevándorlás által előidézett kihívásokkal. A migráció első ütemében néhány ország gazdasági szempontból előnyösnek tartotta a bevándorlók befogadását, és támogatták a multikulturalizmust. Az elmúlt évtized tapasztalatai azonban komoly politikai, gazdasági, valamint kulturális kérdéseket vetettek fel, az azonosított biztonsági kockázatok mellett. Az egyre gyakrabban előforduló konfliktusokról készített jelentések igazolták, hogy a legnagyobb társadalmi feszültséget a muzulmán közösségekhez tartozó csoportok és egyének okozták. Az iszlám képviselői vallási identitásuk megőrzésére hivatkozva nem tudják, vagy nem akarják elfogadni az európai társadalmak kulturális normáit. Folyamatos konfrontációban állnak saját magukkal és a befogadó ország lakosságával. A feszültség a szélsőséges iszlám ideológiában koncentrálódik leginkább, mivel az semmilyen szintű toleranciát nem képes mutatni a társadalom nem muszlim tagjaival szemben.² A letelepedett muszlimok szinte minden régióban társadalmi problémákat generálnak, az életkörülmények és a kulturális szocializáció közötti hangsúlyos különbségek, valamint a fiatalabb muszlim generáció beilleszkedési nehézségei miatt.³

A mérsékeltebb kockázatokkal járó incidensek (verbális agresszió, demonstrációk stb.) kevésbé veszélyeztették az európai nemzetek biztonságát. 2014-től azonban megjelentek a magas áldozatszámú járó merényletek, továbbá azóta is folyamatosan előfordulnak a szélsőséges iszlámhoz köthető támadások. A biztonsági kihívások rendszerében kiemelt helyet foglal el a vallási radikalizmus, amelynek megismerése és megértése elengedhetetlen feltétele a leghatékonyabb védelmi megoldások meghatározásának. Európának újra kell értelmeznie a biztonságról alkotott elméleteit, módszereit, és új szintre kell emelnie a Nyugat és az iszlám kapcsolatának a vizsgálatát.

Áttekintem az európai iszlám radikalizmus kialakulásának hátterét, folyamatait, valamint a kihívásra adható válaszok struktúráját. Továbbá úgynevezett biztonsági prognózis keretein belül bemutatom a szélsőséges iszlám várható támadási módjait, illetve azokat a biztonsági ajánlásokat, amelyek csökkenthetik a támadások bekövetkezésének a lehetőségét, a merényletek során keletkezett károk mértékét.

² Béres János: Muszlim radikalizmus Nyugat-Európában. *Felderítő Szemle*, 15. (2016), 4. 5–6.

³ Szalontai Gábor: Az iszlám radikalizmus Európában és nemzetbiztonsági kihívásai I. *Felderítő Szemle*, 14. (2015), 2. 96.

2. A szélsőséges iszlám megjelenése és térnyerése

A muszlim radikálisok a 20. század végéig nem jelentettek komolyabb fenyegetést Európa számára, azonban 2003-tól a térség a „harcoló iszlám” célpontjává vált. A 2. és 3. generációs bevándorló muszlimok az önszerveződés során különböző létszámú csoportokat és sejteket hoztak létre. Egy globális iszlám mozgalomhoz tartozónak vallották magukat, de nem volt közvetlen kapcsolatuk külföldi terrorszervezetekkel, így önállóan tevékenykedtek, komolyabb stratégia és vezetői hierarchia nélkül. Az európai muszlimok radikalizálódásában fontos szerepet játszott az Afganisztánban (2001) és Irakban (2003) kezdődő háború, valamint az elhúzódó izraeli–palesztin konfliktus eseményei. A később megalakult szélsőséges csoportok azonban már a befogadó országokban zajló és az iszlám ideológia szerint erősen kifogásolható jelenségekre reagáltak. Ilyen volt a Hofstad-csoport, amelynek egyik tagja, Mohamed Bújeri 2004-ben Amszterdamban meggyilkolta az iszlámot kritizáló Theo van Gogh holland filmrendezőt.

Korábban nem volt jellemző, de 2006-tól kezdve az Egyesült Királyságban, Németországban, Dániában, valamint a Svédországban aktív szélsőséges iszlám egyre inkább kereste a kapcsolatot az al-Káidához köthető külföldi terrorszervezetekkel. A sikeres kapcsolatfelvételt általában a pakisztáni kiképzőtábor követte, majd csatlakoztak valamelyik külföldi szervezethez, vagy visszatértek hazájukba és ott próbáltak meg merényleteket végrehajtani. A 2007-ben Németországban felszámolt 4 fős sauerlandi sejt tagjai az Iszlám Dzsihád Unió kiképzésén vettek részt, majd hazatérve németországi célpontok ellen terveztek támadásokat.

Franciaország már 1994-től számolt az észak-afrikai, főként algériai militáns iszlamisták fenyegetéseivel. 1996-ig az algériai Fegyveres Iszlám Csoport (*Groupe Islamique Armé*, GIA) több robbantásos merényletet hajtott végre azzal a céllal, hogy megakadályozza Franciaország beavatkozását az iszlamista felkelők és a szekuláris hatalom közötti polgárháborúba (1992–1997). A GIA a merényletek végrehajtásába bevonta a helyi muszlim közösségek algériai fiataljait. A polgárháború után felbomlott, azonban pár évvel később újraszerveződött, és megalakult a Szalafista Csoport az Imáért és a Harcért (*Groupe Salafiste pour la Prédication et la Combat*, GSPC). A GSPC nevében szereplő „Szalafista” elnevezés egyértelműen utal az egyik legmeghatározóbb fundamentalista irányzatra, a szalafizmusra, amelynek kialakulása az európai gyarmatosító államokkal szembeni ellenállásra vezethető vissza. Nézeteikben központi szerepet játszik az iszlám ősi értékeihez való visszatérés, valamint a nyugati civilizációk elutasítása, bár a modern világ technikai újításait alkalmazzák a céljaik eléréséhez. 2006-ban a GSPC hivatalossá tette az al-Káidával való szövetségét, és az al-Káida az iszlám Magreb Földjén névre változtatták nevüket.⁴ A 2000-es évektől aktív szerveződések komoly támogatást kaptak a már említett 2015-ben tetőző migrációs hullámnak köszönhetően. Egy számban is mérhető „muszlim utánpótlás” érkezett, olyan vallási vezetőkkel és a már anyaországukban radikalizálódott, harctéri tapasztalattal rendelkező személyekkel, akik új lendületet adtak a radikális iszlámnak. A traumákat megélt bevándorló muszlim fiatalok pedig a korábban elszenvedett

⁴ Répási Krisztián. Európa az iszlamista terrorizmus árnyékában. *Hadtudományi Szemle*, 6. (2013), 1. 43–46.

lelki sérülések miatt befolyásolhatóbbá váltak, így nyitottabbak voltak a szélsőséges nézetek elfogadására.

A terrorelhárítással foglalkozó szakértők között azonban nem egységes az álláspont arra vonatkozóan, hogy az illegális migráció során érkezők vagy a már letelepedett muszlimok jelentik-e a nagyobb fenyegetést nemzetbiztonsági szempontból. Tanulmányok igazolják, hogy az erőszakos cselekményeket jellemzően a legálisan letelepedett muszlimok fiatalabb generációinak tagjai és az országba legálisan belépett radikálisok követik el.⁵ Ennek a folyamatnak a következménye Franciaország legsúlyosabb terrortámadása, valamint számtalan, alacsonyabb áldozatszámú járó merénylet szerte Európában.

A terrorizmust meghatározhatjuk globális vagy kontinentális biztonsági kockázatként, azonban a közvetlen fenyegetés, tehát a bekövetkezett merényletek leginkább regionális és lokális szinten jelentettek kihívást. Az elmúlt évtizedek legsúlyosabb, 1 fő halálos áldozatot meghaladó merényletei: 2004. Madrid (191 áldozat); 2005. London (56 áldozat); 2014. Brüsszel (4 áldozat); 2015. Párizs (2 támadás, 157 áldozat); 2016. Berlin (12 áldozat), Brüsszel (32 áldozat), Nizza (86 áldozat); 2017. Barcelona (15 áldozat); 2020. Bécs (4 áldozat).

Az említett támadásokon kívül számos egyéb, az iszlamista terrorizmushoz köthető merénylet történt Európában, ezért szükséges és indokolt a szélsőséges csoportok vallási, ideológiai és motivációs hátterének a vizsgálata, megismerése.

3. A radikalizáció folyamata, valláspszichológiai háttere

A bekövetkezett terrortámadások komoly hatást gyakoroltak az érintett országok gondolkodására. A merényletek lélektani hatásainak, valamint a modern média hírközlési és kommunikációs stratégiájának a következménye, hogy a legtöbb európai ember számára a radikalizmus az iszlámhoz köthető. Ennek ellenére számos más megjelenési formáját ismerjük: szélsőjobboldali és szélsőbaloldali csoportok; nacionalista és szeparatista mozgalmak; bevándorlás- és iszlámmellenes csoportok. Nem minden szélsőséges szervezet tevékenysége lép ki a törvényes keretből, azonban vannak, amelyek kizárólag erőszakos és jogellenes cselekményeken keresztül kívánják elérni céljaikat. A legtöbb esetben a szélsőséges ideológia csoportszinten képes megszilárdulni, azonban a magányos elkövetők rámutatnak a folyamat egyéni aspektusára. A radikalizmus definiálása során nincs nemzetközi konszenzus, ezért számos meghatározással találkozhatunk. Charles E. Allen⁶ szerint: „a szélsőséges hit átvételének a folyamata, amely magába foglalja a társadalom erőszakkal történő megváltoztatását”. A szélsőséges iszlám a nem muszlim vallási és politikai radikalizmus mintájára két alapelvet emelt át a saját rendszerébe: egyetlen politikai és vallási identitás elfogadtatása az egész világon, továbbá az e célok érvényesüléséért folytatott küzdelem. Az iszlám radikalizmus számos helyen jelen van Európában, de főként

⁵ Laufer Balázs: Migrációs státuszkezelmezők esetében felmerülő lehetséges nemzetbiztonsági és terror kockázatok. *Terror & Elhárítás*, 6. (2017), 3. 76–79.

⁶ A Homeland Security (United States Department of Homeland Security) hírszerzési és elemző osztály munkatársa 2005–2009.

azokra az országokra szükséges fókuszálni, ahol nagyobb számú muszlim közösség él. 1960 és 2021 között jelentős demográfiai változások következtek be az európai országok életében. Franciaország muszlim lakosságának a létszáma 913 000 főről 6 125 000 főre nőtt, Németorszáé 22 000 főről 4 075 000 főre, az Egyesült Királyságé pedig 105 000 főről 2 900 000 főre, amelyek figyelemre méltó információk.⁷ Az empirikus adatok azt támasztják alá, hogy minél nagyobb a muszlim közösség létszáma egy adott országban, annál nagyobb az esélye a szélsőséges iszlám megjelenésének.

A radikalizálódás összetett folyamat különböző fázisokkal, és az egyén személyisége határozza meg az egyes szakaszok időtartamát. Alapvető feltétel a szélsőséges nézetekre való hajlandóság jelenléte, majd ezt követi a radikális ideológiával történő azonosulás. A következő szint a hit megerősítése valamely forráson keresztül, az utolsó periódus pedig a dzsihádisták életforma tudatos elfogadása. Ebben a szakaszban a radikalizálódott személy már minden tekintetben készen áll a támadási műveletek megtervezésére, a merényletek végrehajtására. A nyugati világban élő muszlimok szélsőséges nézeteinek kialakulásában központi szerepe van az identitáskeresésnek, valamint az egyén társadalmi szempontból való háttérbe szorulásának, elszigetelődésének. A folyamatot tovább erősíthetik olyan aktuális impulzusok, amelyek komoly hatást gyakorolnak a muszlimok lelki folyamataira, gondolkodására. Ilyenek lehetnek például a munkahely elvesztése, a diszkrimináció és a rasszizmus, az iszlám világot érintő konfliktusok, vagy egy hozzátartozó elvesztése valamely vallási háttérű incidens során.⁸

A börtönbüntetésük során radikalizálódó egyének egyre növekvő számban válnak a szabadulásuk után erőszakos cselekmények elkövetőivé, így ez a terület is komoly figyelmet érdemel. A muszlim közösségeket a befogadó országokban ért hatásokon kívül az iszlám világban zajló események is befolyásolják, de ettől még nem válik senki szélsőségesé. Szükség van egy kívülről érkező, döntő befolyású tényezőre, amely jelentős támogatást ad a radikális ideológia és az erőszakos módszerek elfogadásához. Az európai muszlimok radikalizálódását nagymértékben támogatta az útjára induló dzsihádisták, amely egyéni kötelezettségként értelmezi és hirdeti a nyugati világ (keresztények) elleni háborút. Rendkívül fontos szerepet töltenek be a vallási vezetők (imámok), akik általában csak az anyanyelvükön beszélnek. Az imámok tanításai hitelesek és érvényesek, mivel azok Isten szavait és akaratát közvetítik, így senki nem kérdőjelezi meg azokat. Az iszlám vallási vezetőinek kontrollja, továbbá a toleranciára és együttműködésre való hajlandósága stratégiai fontosságú a terrorizmus elleni küzdelemben.⁹

A szélsőséges iszlám ideológia kialakulásában központi szerepe van a dzsihádisták, amellyel kapcsolatban fontosnak tartom, hogy elhelyezzük az iszlámban mint a vallási radikalizmus ismert fogalmi elemét. A *Korán* arra szólítja fel a muszlimokat, hogy Isten útján és Isten ügyében küzdjenek, amit az egyénnek saját magában kell megvívnia az iszlám közösség védelmének érdekében. Ebben a megközelítésben

⁷ Béres (2016): i. m.

⁸ Kis-Benedek József: *Dzsihádisták, radikalizmus, terrorizmus*. Budapest, Zrínyi, 2016. 82–85.

⁹ Komjáthy Lajos József: A vallási alapelvek és a vallási közösségek ismeretének jelentősége a békefenntartó és béketeremtő műveletek során. *Hadtudományi Szemle*, 10. (2017), 1. 294–295.

a dzsihád védekező jellegű, bár több merényletet követtek el muszlimok a „Szent Háborúra” hivatkozva. A dzsihád a saría jog része, amely Alláhtól ered. Iszlám szempontból szent, tökéletes és egyetemes, szemben a nyugati törvényekkel, amelyek átmenetiek és idővel megszűnnek. Minden muszlim kötelessége, hogy a *Korán*ban olvasható alapelvekre épülő saría szerint élje az életét. Fontos megemlíteni, hogy egyetlen közös doktrína sincs a nyugati és az iszlám törvények között, ugyanis a vallás- és a szólásszabadság, vagy az emberek közötti egyenlőség ismeretlenek a saría számára. Nincs olyan tartalma, amely bármilyen előnyt vagy kedvezményt biztosítana a nem muszlimok számára, ugyanakkor az iszlám a saría törvényeken keresztül ismerhető és érthető meg leginkább. Ebbe a vallási jogrendszerbe ágyazódik be a dzsihád, amely nem más, mint a kaffrok (nem muszlimok) elleni háború, célja pedig az iszlám saría jog minél szélesebb körű elterjesztése a világban. Érdemes áttekinteni a *Korán* egy-egy dzsihádra utaló tartalmát. E tanításokra támaszkodva képes tudati szinten is bevéssé a nyugati világ szélsőséges megítélése, az erőszakos cselekmények vallási kötelezettségként való elfogadása, valamint a dzsihád célponjai.

[Korán 4:89]: „Azt szeretnék, ha hitetlenek lennétek, ahogyan ők is hitetlenek lettek, hogy ugyanolyanok legyetek, mint ők. Ezért ne fogadjatok barátul egyet sem közülük, míg el nem hagyták otthonaikat, hogy Allah ügyéért harcoljanak (dzsihád). Ha hátat fordítanak nektek, akkor találjátok meg őket, és öljétek meg őket ott, ahol csak rájuk akadtok.”

[Korán 9:29]: „Harcoljatok azok ellen, akik megkapták az Írásokat (zsidók és keresztények), de nem hisznek Allahban vagy a Végső Napban. Ők nem tartják tilosnak, amit Allah és az Ő Küldötte megtiltott. A keresztények és a zsidók nem követik az igazság vallását mindaddig, amíg be nem hódolnak, meg nem fizetik a fejadót [dzsijját] és megalázzottá nem válnak.”

[Muszlim 001,0031] Mohamed mondta: „Parancsot kaptam, hogy háborút viseljek az emberiség ellen, míg el nem fogadják, hogy nincs más isten, csak Allah, és míg nem hiszik, hogy én vagyok az ő prófétája, és el nem fogadnak minden kinyilatkoztatást, melyet mondok.”

[Bukhári 4,52,142] Mohamed mondta: „Ha a dzsihád háborúját a kaffrokkal szemben akár csak egyetlen napig is folytatod, az nagyszerűbb, mint az egész Föld és minden, ami rajta van.”

A *Korán* később keletkezett politikai részének 24%-át, a teljes *Korán* 9%-át alkotják a dzsiháddal kapcsolatos részek. A *Koránt* olvasva azonban egyfajta kettősség figyelhető meg. A mekkai és a medinai részek jelentősen eltérnek egymástól, ugyanis a mekkai *Korán*ban meg sem említik a dzsihádot.¹⁰ Az iszlám fejlődéstörténetét vizsgálva nagyon lényeges következtetések vonhatók le, különös tekintettel Mohamed iszlámban betöltött és időközben megváltozott szerepére. Mekkában még a hit képviselője, hirdetője, aki az írások szerint évente tíz embert térített át az iszlámra, Medinában azonban már harcos, aki miatt tízezer ember választotta a muszlim hitet évente. Az arabok iszlámra történő áttérésében jelentősen nagyobb hatást tudott kiváltani a politikai iszlám és a dzsihád, mint a vallás korábbi tanításai. Azért tartottam

¹⁰ Bill Warner: *Saría törvény nem muzulmánoknak*. Center for the Study of Political Islam. CSPI Publication. USA. 2010. 15–23, 41–45.

fontosnak a *Korán*ban megjelenő dzsihád rövid bemutatását, mert a radikális iszlám gyökerei egyértelműen ehhez a vallási környezethez és ehhez a valláspszichológiai háttérhez vezethetők vissza.

Motivációt jelenthetnek továbbá az internet és az írásos anyagok dzsihádöt hirdető tartalmai, amelyek széles körben elérik a muszlim fiatalokat. Az identitást kereső egyének és kisebb csoportosulások új célokat kapnak, és főként a *Korán* medina-i részét hangsúlyozva magyarázzák és értelmezik számukra az iszlám tanításait. Az elkötelezettségük folyamatosan erősödik, majd ezzel párhuzamosan tovább nőnek a korábban is meglévő különbségek a befogadó társadalommal szemben. A folyamat következménye: egyenes út a szélsőséges csoportokhoz. Becsült létszámuk az európai iszlám közösségnek csupán 0,001%-a, de így is több ezer emberről beszélhetünk. További frusztrációt jelent számukra, hogy származási országuktól távol, egy nyugati társadalomban élnek, de valójában egyikhez sem tartoznak. Az eddig vizsgált és megismert trendek alapján kijelenthető, hogy mindig lesz egy muszlim kisebbség, amely a radikális iszlámban és annak módszereiben találja majd meg önmagát.¹¹

4. A jelen és jövő terrorizmusa

A szélsőséges erőszakos cselekmények elleni fellépés összetettségét igazolja az Európai Unió terrorizmus elleni stratégiája, amelynek négy fő alappillére a megelőzés, a védelem, az üldözés és a reagálás. A nemzetközi együttműködés a védelem alapvető eleme, azt azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a támadások elsősorban nemzeti szintű kihívások. Kormányzati szinten szükség van a megfelelő törvényi háttérre, a gazdasági erőforrások biztosítására, intézményi szinten a különböző szervezetek hatékony, szakszerű és koordinált működésére. Nincs azonban olyan biztonsági stratégia, amely képes lenne teljes mértékben kontrollálni a radikalizálódás folyamatát, a szélsőséges ideológiával azonosuló csoportok és személyek tevékenységét. A terrorizmus finanszírozási és egyéb támogatói hátterének a felszámolása pedig további kihívásokat jelent. A prevenció időszakára kell koncentrálni, amely során kiemelten fontos az aktuális terrorista trendek elemzése, értékelése. Ezt követően kell megfogalmazni azokat a módszereket, taktikai ajánlásokat, amelyek alapján elsősorban a közterületen szolgálatot ellátó hivatásos állományt vagy akár a lakosságot is fel lehet készíteni (célpontvédelem).

A legtöbb esetben ők azok, akik közvetlen kontaktusba kerülnek a támadókkal, a terrorelhárító egységek kiérkezéséig. Ez a legkritikusabb időszáv a támadások során, a probléma kezelése elengedhetetlen védelmi feladat. A következőkben három olyan támadási módra hívom fel a figyelmet, amelyek a hagyományos módszerek mellett már jelen vannak, illetve megjelenhetnek a jövő terrorizmusában.

¹¹ Béres (2016): i. m.

4.1. *Késsel végrehajtott támadások (stabbing) – egyszerű és spontán*

Az európai terminológia évekkal ezelőtt még nem sorolta a terrorista módszerekhez, de az izraeli–palesztin konfliktusok mintájára Európában is megjelentek a késsel elkövetett támadások. A módszer speciális helyet foglal el a merényletek rendszerében, ugyanis nem igényel finanszírozási háttérrel, logisztikai tervezést vagy komolyabb előkészületet. További nehézség, hogy rendszerint magányos farkasok az elkövetők. Radikalizálódásuk történhet egyéni szinten, így azonosításuk a támadást megelőző időszakban komoly kihívás a felderítés számára. A támadáshoz használt eszköz könnyen beszerezhető, a végrehajtás pedig nem igényel különösebb felkészültséget, kiképzést. A módszer főként azokban az országokban jelenthet fenyegetést, ahol nagyobb számú muszlim közösség él, mivel ott feltételezhetően a szélsőséges iszlám is jelen van.

A késsel elkövetett támadások nem képesek olyan károkat okozni, mint egy robbantással vagy kézi lőfegyverekkel elkövetett merénylet, de a támadások számos esetben halálos áldozatokkal jártak. Egy váratlanul kezdeményezett erőszakos cselekmény még a stresszhelyzetekhez hozzászokott személyeket is komoly kihívás elé állíthatja. Ezért fontos a kiképzésre, a taktikai tréningekre helyezni a hangsúlyt. A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök (több alkalommal voltak késelések áldozatai) speciális képzésének lehetőségei lehetnek a taktikai mozgás begyakorlása, a kényszerítőeszközök és a szolgálati lőfegyver gyors, pontos, jogszerű és szakszerű használatának a stabilizálása. További védelmet jelenthet a szolgálati felszerelés kiegészítése szúrás- és vágásálló taktikai mellény viselésével, valamint a veszélyeztetett zónákban a szolgálatba beosztott rendőri egységek minimumlétszámának a meghatározásával: 2 fő vagy annál nagyobb létszám (az Egyesült Királyságban jellemző az 1 fős beosztás bizonyos feladatok során).

A civil lakosság felkészítésével kapcsolatban azonban rendkívül körültekintően kell eljárni. Meg kell határozni, hogy milyen kortól, milyen körülmények között és milyen formában ajánlott a tájékoztatásuk. Kizárólag akkor hagyható jóvá hasonló program, hogy ha az előreláthatóan jelentősen több előnnyel jár, mint hátránnyal (traumatizált lakosság). Elsősorban azok a régiók lehetnek érintettek, ahol már bekövetkezett hasonló támadás. Az ajánlásokat egy szakemberekből összeállított csapatnak szükséges megfogalmaznia (terrorelhárító szakember, kriminálpszichológus, rendőrség, mentőszolgálat stb.), hogy az minden részletében átgondolt, érthető és reális legyen.

Felmerülhet a hétköznapokban rendelkezésre álló eszközök védekezéshez való felhasználása (táskák, esernyő, öv stb.). Továbbá a támadási zónában a gépkocsiban tartózkodva a jármű ajtajainak, kávézóknak, shopoknak a bejáratok zárása, eltorlaszolása, a támadó(k) közterületen történő elfogásáig, semlegesítéséig. Zárt helyen történő merénylet esetén a berendezés önvédelemre való alkalmazása (székek, asztalok), menekülési útvonalak használata, hatóságok értesítése, minél pontosabb információkkal. Nagyon nehéz olyan ajánlásokat definiálni, amelyek optimális védelmet jelenthetnek a késelésekkel szemben, hiszen a veszélyhelyzeti cselekvés komoly lélektani kihívás, és nem mindenki képes tudatos maradni. A jól megválasztott taktika azonban életet, életet menthet.

Összefoglalva elmondható, hogy a késelés támadási mód egyértelműen megjelent az európai szélsőséges iszlám eszközrendszerében, és komolyan számolni kell vele, amikor a jelen vagy a jövő terrorizmusáról beszélünk.

4.2. Gázolások gépjárművel (ramming)

A Global Terrorism Database alapján 2003 és 2007 között 2 *ramming* támadás történt Európában, 2008 és 2018 között pedig 30.¹² A szakirodalom az említett elnevezést használja a gépjárművel elkövetett merényletekre (gázolások). Ez a támadási mód sem igényel komolyabb tervezést, bár a célpontok biztonsági környezetének vizsgálatát és a támadható létszámokat feltehetően mérlegelik a merénylet tervezése során. A támadásokhoz köthető magányos farkasok és támogatói hátterük azonosításának a nehézségeit korábban vázoltam. A merénylethez használt eszköz beszerzése viszonylag egyszerű, a támadást megelőző közvetlen időszakban pedig a gépjármű könnyen fedésben maradhat egy nagyvárosi forgalomban. Az Európában történt támadások közül kiemelendő a 2016. július 14-én Nizzában történt merénylet. A francia nemzeti ünnepen egy iszlamista támadó nagy sebességgel a tömegbe hajtott, majd a gázolás után kézi lőfegyvert is alkalmazott. A merénylet 86 halálos áldozattal és 434 sérüléssel járt. A nizzai terrortámadást további hasonló események követték. 2016. december 19. Berlin, karácsonyi vásár: 12 halott, 56 sérült; 2017. március 22. London, Westminster Bridge, Bridgestreet: 4 halott, 50 sérült; 2017. április 7. Stockholm, Drottninggatan utca: 5 halott, 15 sérült.¹³

A potenciális célpontok egyértelműen a tömegrendezvények és a tömegtartózkodási helyek, ahol nem konkrét személy(ek) ellen irányul a támadás, hanem a spontán ott-tartózkodók az elsődleges célpontok. A *ramming* támadások elleni védekezésben taktikai támogatást jelentenek az Izraelben és a NATO-alakulatok külföldi missziói során alkalmazott védelmi megoldások. Ilyenek például a katonai ellenőrzőpontokon, a katonai bázisok belépési pontjain, továbbá a kiemelt biztonsági fokozatú objektumok körül telepített mechanikai akadályok (periméter védelem). A tömegrendezvények biztosítása során a megfelelő helyen elhelyezett masszív, tehergépjármű feltartóztatására is képes betonelemek hatékony védelmet jelentenek. Tovább emeli a biztonság szintjét a védett zóna határvonalán pozíciót felvevő terrorelhárító műveleti egység (nagy tűzgyorsaságú, magas átütőerővel rendelkező szolgálati lőfegyverek stb.), amely képes a gyors, speciális és nagy hatékonyságú válaszreagálásra.

A megelőző védelmi intézkedések során a kijelölt védelmi gyűrűbe nagyobb méretű tehergépkocsik, buszok behajtását meg kell akadályozni. Kiemelt figyelmet kell fordítani a bérbe vett, eltulajdonított nagyobb méretű, vagy a spontán, erőszakkal birtokba vett gépjárművekre (GPS-követés). Azonnal meg kell kezdeni lokalizálásukat, valamint a mozgásuk, útvonaluk elemzését. Felmerülhet, hogy a nagyobb méretű gépjárművek vétele és bérlése minden esetben járjon nemzetbiztonsági ellenőrzéssel,

¹² Lásd: www.start.umd.edu/gtd/

¹³ Rácz András – Brestyanszki Flóra: A gépjárművel végrehajtott, ramming típusú terrortámadásokról és a védekezés lehetőségeiről. *Nemzet és Biztonság*, 10. (2017), 5. 61–69.

elsősorban azokban a régiókban, ahol a terrorfenyegetettség szintje magas, vagy már történt hasonló támadás. A nagyobb tömegeket vonzó rendezvényeken, illetve a tömegtartózkodási helyeken kiemelt figyelmet kell fordítani a megfigyelő jellegű megelőzésre, a gyanús és szokatlan magatartási formák felismerésére, hogy a biztosítási feladatra beosztott állomány képes legyen a támadást a kezdeti fázisban azonosítani, megszakítani és felszámolni.

Kiemelem a különböző taktikai elemek begyakorlásának fontosságát, hogy a terrorelhárító szolgálatok, a rendőrség és a társszervek konkrét műveleti tervekkel rendelkezzenek a ramming támadások kezelésére. Napjainkban a korábban említett védelmi megoldásokat rendszerint alkalmazzák, biztonságtechnikai támogatással. A biztosításba be lettek vonva a terrorelhárító egységek és a szervezet egyéb erőforrásai. Ennek köszönhetően a korábbi biztonsági környezethez képest magasabb szintű védelem áll a rendelkezésre a ramming támadásokkal szemben.

Felhívom a figyelmet a támadók részéről alkalmazható taktikai módosításra; a személygépkocsival végrehajtott merényletek lehetőségére. Izraelben volt megfigyelhető, hogy a biztonsági intézkedések hatékonyságának növelésével sikerült csökkenteni a robbantásos és a lőfegyverrel elkövetett merényletek számát. Megjelentek azonban a késelések és a személygépkocsis gázolások. A támadási mód nem jár magas áldozatszámmal, azonban a valódi kockázatot a „bárki, bárhol, bármikor” jellege jelenti. Az egyre komplexebb biztonsági intézkedések miatt nem zárható ki a módszer megjelenése Európában, amely egy új típusú kihívást jelentene a terrorizmus elleni küzdelemben.

4.3. Dróntámadások – a fenyegetés új dimenziója

A drónok alkalmazási területei folyamatosan bővülnek. A katonai felhasználás mellett egyre gyakrabban jelennek meg egyéb szakterületeken, valamint a civil közösségekben. A rendvédelmi szervezeteknek, különböző hatóságoknak is komoly lehetőségeket nyújt az alkalmazásuk, hiszen az alacsony zajszint és a kis méret megfelelő szintű fedettséget biztosít egy felderítő művelethez.¹⁴ A szakirodalom a drón definícióját több különböző módon határozza meg, de általánosságban elmondható, hogy pilóta nélküli légitámasz-rendszerek. Európában találkozhatunk az „RPAS” rövidítéssel: „*remotely piloted aircraft system*”, azaz pilóták által távirányítással működtetett légitámaszok. Megkülönböztetésük leginkább a repülési hatótávolság és a repülési magasság alapján határozható meg. Az eszköz bárki számára beszerezhető, kezelésük egyszerű, ezért a védelem szempontjából is foglalkozni kell velük. A dróntechnológia lehetőségeire a szervezett bűnözői csoportok és a terroristák is felfigyeltek, ugyanis függőszemély felszerelése után alkalmazhatók törvénnyellenes, erőszakos cselekmények végrehajtásához. 10–20 km-es hatótávolságban és több km-es repülési magasságban akár 170 km/h sebességgel, GPS-alapú útvonaltervvel és kiegészítő

¹⁴ Restás Ágoston: A drónok közszolgálati alkalmazásának lehetőségei. *Új Magyar Közigazgatás*, 10. (2017), 3. 48–62.

optikai navigációval, továbbá 1-2 kg-ig terjedő hasznos teherrel is képes a repülésre. Használhatók felderítésre, csempészésre és IED- (*improvised explosive device*, „háziilag” készített robbanószerkezet) támadásra is.

A drónok fegyverként való alkalmazása mellett a fő hangsúly a felderítő funkción van. Volt olyan eset, amikor az Iszlám Állam egy öngyilkos merénylőnek adott dróntámogatást, és vezette a támadót a célig. Az első kis méretű drón fegyverként való alkalmazása a japán Aum Sinrikjó terrorszervezet nevéhez fűződik. Sikertelenül tesztelt olyan távirányítható, kisebb helikoptereket, amelyek szarin idegméreg kibocsátására alkalmas szerkezetet szállítottak. Az al-Káida Genovában akarta megtámadni George W. Bush amerikai elnököt és más vezetőket IED-drónokkal a 2001-es G8-as csúcstalálkozón. Egy évvel később egy támadási kísérlet során drónnal szállított anthraxot akartak bevetni az Egyesült Királyság képviselőháza ellen. A merényletek meghiúsultak, de a technológia azóta komoly fejlődésen ment keresztül.

2008-ban és 2011-ben két amerikai állampolgárt is vád alá helyeztek terrorcselekmény előkészítéséért, mivel IED-drónt akartak alkalmazni. Bizonyos információk szerint 2002-ben a Fatah al-Islam szervezet tesztelt kisebb méretű fegyverrel felszerelt drónokat. Jeruzsálemben, zsidó célpontok ellen tervezték bevetni, de az izraeli biztonsági erőknek sikerült megakadályozniuk a drónok beszerzését. A Hamasz és a Hezbollah szintén foglalkozott drónok felfegyverzésével. A Hezbollah első ilyen művelete 2004-ben történt. Egy iráni fejlesztésű UAV (*unmanned aerial vehicle*, pilóta nélküli légi jármű) bevetésével tesztelte az izraeli légierő és légvédelem reakcióit, védelmi képességeit.¹⁵ Az említett példák igazolják, hogy a drónok alkalmazása már évekkel ezelőtt jelen volt a különböző fegyveres konfliktusokban.

A drón által szállított robbanószerkezetek a célpontba csapódva aktivizálódnak és váltanak ki detonációt. A módszert az Iszlám Állam gyakran alkalmazta a moszuli harcok során. Hatékonyságuk jelentősen elmaradt a hagyományos tüzérségi fegyverekétől, de szinte állandó fenyegetést jelentettek a háborús övezetekben. Ezt követően megjelentek a drónrajok, amelyek 3-5 drónból álló egységben repültek és hajtottak végre támadásokat. Szakértők szerint ez a jelenség jelentheti a jövőben a legnagyobb kihívást a drónelhárítás területén. A fenyegetés aktualitását igazolja, hogy 2021 áprilisában Irakban ért dróntámadás egy amerikai katonai támaszpontot, igaz nem történt személyi sérülés. Vannak olyan katonai és egyéb kiemelt minősítésű objektumok, amelyek biztonsági környezetének része a drónelhárítás. Ismert és elérhető dróndetektáló technikák a radar, az akusztikus és optikai érzékelés és a különböző zavaró rendszerek.¹⁶

Európában napjainkig nem regisztráltak drónnal elkövetett terrortámadást. Ettől függetlenül a prevenció időszakában átgondolásra javaslom a dróntámadások elleni védelem lehetőségeinek a vizsgálatát, a terrorizmus potenciális célpontjainak vonatkozásában. A közelmúlt eseményei rámutattak, hogy a radikális iszlám foglalkozik a drónok merényletekhez való alkalmazásával. Éppen ezért Európában is figyelemmel

¹⁵ Krajnc Zoltán: Drónok, hibrid fenyegetés, terrorizmus a légtérből: A légi hadviselés privatizálása. *Hadmérnök*, 13. (2018), 4. 359–363.

¹⁶ Hell Péter. Drónelhárító rendszerek az objektumvédelemben. *Hadmérnök*, 12. (2017), 3. 40–45.

kell kísérni a tárgyalt eszközök fejlődését, a drónelhárítás legújabb módszereit, valamint a technológiával kapcsolatba hozható támadásokat.

5. Összegzés

Közel 14 évszázada folyamatos a konfliktus az iszlám és a Nyugat között, alapvetően vallási, de főként hatalmi és gazdasági motivációkkal a háttérben. Egyértelműen egyik felet sem lehet hibáztatni, mivel mindkettő fenyegető idegenként tekint a másikra, ezért az ellentét bizonyos formájával továbbra is számolni kell.¹⁷ A legtöbb európai nemzet hatékony hírszerzéssel, határokon átvívelő bűnüldözéssel, valamint felkészített terrorelhárító szolgálattal rendelkezik. Az iszlám radikalizmus azonban nem számolható fel kizárólag büntetőjogi szankciókkal, rendőrségi intézkedésekkel vagy speciális műveletekkel. Ahhoz, hogy a keresztény és az iszlám világ közötti feszültségek legalább az együttélés szintjén csökkenjenek, mindkét félre szükség van. A két világvallás tanításai és hagyományai azonban nem teszik lehetővé a komolyabb szintű harmonizálást egy másik vallással, amire a dzsiháid rövid ismertetésénél egyértelműen rámutattam.

Az iszlám és a kereszténység közötti konfliktusok jellegét a demográfiai változások, a gazdasági és technikai fejlődés, a nyugati társadalmak toleranciaküszöbe, valamint a vallás iránti elkötelezettség intenzitása is befolyásolja. A Nyugat számára az alapvető problémát valójában nem az iszlám fundamentalizmus jelenti, hanem maga az iszlám, amelynek közössége meggyőződéssel hirdeti felsőbbrendűségét, azonban a nyugati világban kisebbségrendűségtől szenved.¹⁸

Az európai országokban letelepedett muszlimok többsége sikeresen integrálódott a társadalomba, viszont a migrációs válság és a Közel-Kelet eseményei élénkítést jelentettek a radikális iszlám számára. A terrorcselekmények száma folyamatosan emelkedett, és megjelentek olyan támadási módok, amelyek korábban nem voltak jelen a régióban. Bár külön nem tárgyaltam, de az internet továbbra is nemcsak kommunikációs csatornákat, hanem átfogó, nyílt forrású adatbázist is biztosít a használói számára. A terrortámadások elkövetői számos esetben az internet segítségével készültek fel és hajtottak végre merényleteket, ezért rendkívül fontos a területre koncentrált felderítés. A demográfiai mutatók alapján az európai iszlám komoly figyelmet érdemel, különös tekintettel a muszlim identitás részét képező dzsiháid és az arra összpontosító törekvések. Megfelelő politikai és gazdasági akarattal olyan társadalmi struktúrát kell kialakítani, amely a muszlimoknak alternatívát biztosít a radikalizmussal szemben. Ezzel párhuzamosan a terrorizmus elleni küzdelemben érintett szervezeteknek folyamatosan kutatni és definiálni kell azokat a védelmi megoldásokat, amelyek képesek gyors és hatékony válaszokat adni a jelenség által támasztott aktuális kihívásokra.

¹⁷ Fischl Vilmos. Az iszlám és a Nyugat. *Hadtudományi Szemle*, 3. (2010), 3. 50–52.

¹⁸ Samuel. P. Huntington: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*. Budapest, Európa, 2006. A fordítás alapjául szolgáló mű: *The Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order*. Touchstone Books, 1996. 168–186.

Felhasznált irodalom

- Béres János: Muszlim radikalizmus Nyugat-Európában. *Felderítő Szemle*, 15. (2016), 4. 5–31.
- Bill Warner: *Saría törvény nem muzulmánoknak*. (Fordította: Dzsihadfigyelő). Center for the Study of Political Islam. CSPI Publication. USA. 2010.
- Fischl Vilmos. Az iszlám és a Nyugat. *Hadtudományi Szemle*, 3. (2010), 3. 47–53. Online: http://epa.oszk.hu/02400/02463/00017/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2010_3_047-053.pdf
- Hell Péter: Drónelhárító rendszerek az objektumvédelemben. *Hadmérnök*, 12. (2017), 3. 37–47. Online: <https://doi.org/10.32567/hm.2017.3.4>
- Huntington, Samuel P.: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*. Budapest, Európa, 2006.
- Kis-Benedek József. *Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus*. Budapest, Zrínyi, 2016.
- Komjáthy Lajos József: A vallási alapelvek és a vallási közösségek ismeretének jelentősége a békefenntartó és békeateremtő műveletek során. *Hadtudományi Szemle*, 10. (2017), 1. 282–297. Online: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00034/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_1_282-297.pdf
- Krajnc Zoltán: Drónok, hibrid fenyegetés, terrorizmus a légtérből: A légi hadviselés privatizálása. *Hadmérnök*, 13. (2018), 4. 358–369. Online: <https://doi.org/10.32567/hm.2018.4.29>
- Laufer Balázs: Migrációs státuszkérelmezők esetében felmerülő lehetséges nemzetbiztonsági és terror kockázatok. *Terror & Elhárítás*, 6. (2017), 3. 67–107. Online: http://epa.oszk.hu/02900/02932/00012/pdf/EPA02932_terror_elharias_2017_3_067-107.pdf
- Rácz András – Brestyánszki Flóra: A gépjárművel végrehajtott, ramming típusú terroristaműveletekről és a védekezés lehetőségeiről. *Nemzet és Biztonság*, 10. (2017), 5. 61–69. Online: <https://doi.org/10.32576/nb.2017.5.4>
- Restás Ágoston: A drónok közszolgálati alkalmazásának lehetőségei. *Új Magyar Közigazgatás*, 10. (2017), 3. 48–62. Online: www.kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2017/3/05_Dronok_a_kozszolgalatban.pdf
- Répási Krisztián: Európa az iszlamista terrorizmus árnyékában. *Hadtudományi Szemle*, 6. (2013), 1. 41–56.
- Szalontai Gábor: Az iszlám radikalizmus Európában és nemzetbiztonsági kihívásai I. *Felderítő Szemle*, 14. (2015), 2. 73–105.